

7. Подковенко Т. О. Медіація як один з альтернативних способів розв'язання конфліктів. *Держава і право. Юридичні і політичні науки.* 2009. Вип. 45. С. 31–38.

Чапля І.

*студентка юридичного факультету
Західноукраїнського національного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент кафедри
теорії та історії держави і права ЗУНУ
Подковенко Т.О.*

ПРОБЛЕМА СМЕРТНОЇ КАРИ: ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Злочинність є закономірним явищем суспільного життя і притаманна усім без винятку суспільствам. Тому проблема покарання, його ефективності і надалі залишається актуальною. Щодня, читаючи газету, гортаючи стрічку новин в соціальних мережах чи під час перегляду новин по телебаченню, ми дізнаємося про жорстокі вбивства чи інші важкі злочини. Злочинці, відповідно до закону, повинні бути покарані. Смертна кара була і досі залишається найбільш дискусійною темою покарання як в наукових правових дослідженнях, так і широко обговорюваною звичайними людьми. Ця тема є досить суперечливою та проблемною. На сьогодні багато країн вже відмовилися від смертної кари, проте, залишаються й такі, в яких продовжує існувати такий вид покарання.

Питання смертної кари викликає безліч питань. Чи може бути смертна кара справедливою мірою покарання для злочинця? Які за і проти смертної кари? Чи має місце така відплата за злочин у сучасному, цивілізованому світі? Та, на мій погляд, найважливіше питання, чи зможе смертна кара зменшити рівень злочинів? Свої думки щодо цього питання висловлювали різні мислителі з давніх часів. Зокрема, такі філософи як Т. Мор, Ш. Монтеск'є, Ж.-Ж. Руссо, І. Кант, Г.Гегель, Ч. Бекарія, Т. Гоббс, М. Вольтер розглядали проблему смертної кари в аспекті гуманізації покарань та звертали свою увагу на питання щодо права держави позбавляти людину життя. Дослідниками цієї теми в радянський та пострадянський час були: Б. Братусь, В. Головченко, І. Карпець, О. Клігман. І.Кудрявець, А. Сахаров. Серед зарубіжних дослідників можна виділити: К.Міхара, К. Філд, Р. Худ та ін. Незважаючи на те, що більшість сучасних держав відмовилися від такого виду покарання, проблема смертної кари і надалі залишається актуальною і потребує подальшого філософсько-правового осмислення.

Смертна кара є найвищою та найсуворішою мірою покарання за найважчі злочини. Її можна визначити як покарання, санкціоноване державою, при якому людину позбавляють життя. Майже всі країни в своїй історії використовували смертну кару до злочинців. Застосування

смертної кари як вищої міри покарання вперше згадується ще в XVIII столітті до н.е. у Кодексі Хаммурапі.

Щороку країн, які застосовують цей вид покарання стає все менше. За офіційними даними ООН, більше ніж 160 держав з 193 держав-членів ООН або вже скасували смертну кару, або не застосовували її взагалі. У більшості сучасних держав смертна кара була скасована. Вона вважається недопустимою на території країн Ради Європи [5, с. 89].

Отже, демократичні держави відмовляються від такого виду покарання як смертна кара. На регіональному рівні питання смертної кари регулюється Європейською конвенцією про захист прав та основоположних свобод людини, яка прийнята відповідно до Загальної Декларації прав людини та підписана країнами-членами Ради Європи. Також, потрібно відмітити вплив Європейського суду з прав людини. Метою таких механізмів є захист основного права людини – права на життя.

Смертна кара діє в законодавстві 56 держав. У 21 державі смертна кара не застосовується на практиці більше 10 років. У період з 1990 р. до 2019 р. смертну кару скасували 56 держав світу. В середньому одна країна в рік відмовляється від смертної кари як виду покарання. Серед західних держав смертна кара застосовується лише в США, а в Європі, єдина країна, котра не скасувала смертну кару є Білорусь [6, с. 152].

Смертна кара не може бути заборонена на універсальному рівні. Причиною цього є розбіжності в переліку злочинів, за які може бути призначена виняткова міра, а також допустимість смертної кари в загальному. ЄСПЛ досі не висловив своєї позиції чи слід вважати смертну кару порушенням права на життя. Суд, як правило розглядає справу в контексті ст. 3 Європейської Конвенції про захист прав людини і основних свобод. Важливим поштовхом для зменшення рівня смертної кари було б затвердження на міжнародно-правовому рівні переліку злочинів, за які передбачається смертна кара. Йдеться про особливо важкі злочини. Це може вберегти велику кількість людей які засуджені на це покарання через традиції чи віросповідання в арабських, африканських країнах та Китаї [2, с. 58].

Україна, вступивши до Ради Європи (листопад 1995 року), була зобов'язана скасувати смертну кару. Новий Кримінальний Кодекс України, прийнятий у квітні 2001 року, замінив смертну кару на довічне позбавлення волі [4]. Конституція України закріплює, що людина, її життя і здоров'я, честь та гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю [3].

Дискусія щодо смертної кари поділяє людей на два табори: ті, які виступають за, та ті, що проти. Щодо перших, люди аргументують свою точку зору тим, що якщо вбивцю засудять до смертної кари та стратять, потенційні вбивці думатимуть двічі перед злочином, боячись втратити власне життя. По-друге, держава звільняє суспільство від дуже

небезпечних злочинців. По-третє, злочинця дешевше вбити, ніж утримувати у в'язниці. Але чи справді смертна кара стримує злочинця.

На нашу думку, особа, яка планує вбивство, не говорить, що не вчинить злочин, лише через те, що її чекає смертна кара. Страх перед смертю може змусити лише кількох вагатися. Часто людина вчиняє злочин в запалі, під впливом алкоголю чи наркотиків, через те, що вона психічно нездорова, в цей час вона взагалі не замислюється про можливі наслідки.

Варто також розглянути позиції супротивників смертної кари. По-перше, смертна кара є джерелом жорстокості у суспільстві. Держава, яка підтримує смертну кару, заявляє, що вбивство є задовільним способом покарати злочинця. Громадянам в такій державі здається, що проблема зі злочинністю може бути вирішена вбивством. Таке сприйняття смертної кари лише знецінює людське життя. Суспільство стає варварським, дегуманізованим, а кат є фактично легальним вбивцею, який відрізняється від злочинця лише тим, що діє на благо держави. По-друге, не можна виключати судову помилку у винесенні рішення, коли невинна людина буде позбавлена життя. Деяка статистика показує, що у державах без смертної кари є нижчі показники вбивств, ніж з нею. Кримінальна відповідальність повинна виправити особу та сприяти відновленню соціальної справедливості, а смертна кара є жорстоким підходом, якому не має місця у цивілізованому світі [1, с. 2002]. З релігійної точки зору, життя людині дає лише Бог, і лише він може його забрати. За біблійними текстами це однозначно імперативна заборона «не вбий».

Проблему злочинності можна вирішувати реабілітацією злочинців. Це проводиться шляхом зміни особистості злочинця, його світосприйняття, зміни злочинних звичок, що має зменшити рівень рецидивів. Але успіх такого методу на пряму залежить від злочинця, його особистості, психології, тому теж є сумнівним.

Отже, проблема смертної кари невід'ємна від проблеми прав людини, безумовної цінності людського життя. Жодними аргументами не можна виправдати доцільність смертної кари у сучасному світі. Людське життя цінне і навіть найгірші вбивці не повинні бути позбавлені цього блага. Немає ніяких підтверджень, що смертна кара справді є дієвою та ефективною. На наш погляд, це абсурдно, що закони котрі повинні захищати людське життя, запобігати вбивству, виправдовують застосування смертної кари. Небезпечних злочинців можна надійно відсторонити від суспільства, без використання страти. Державна політика повинна бути спрямована на запобігання злочинів, здійснюючи ефективні засоби протидії злочинності. Саме держава має захищати та гарантувати людині право на життя, а не позбавляти її його.

Список використаних джерел

1. Бондаренко О. С., Лісов Д. А. До питання щодо позитивних рис скасування смертної кари в Україні. *Порівняльно-аналітичне право*. 2019. №2. С.201-203.
2. Геєць І. В. Міжнародно-правовий аспект права на життя. *Реалії та перспективи розбудови правової держави в Україні та світі*. Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 29 травня 2020 р. Суми. 2020. Частина 1. С. 55-58.
3. Конституція України : офіц. текст. Київ: КМ, 2013. 96 с.
4. Кримінальний Кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III, С. 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
5. Крікорова Е. К. Смертна кара як дилема в міжнародному праві. *Міжнародний науковий журнал «Логос. Мистецтво наукової думки*. 2019. №7. С. 89-92.
6. Тимчук О. Л. Смертна кара як вид покарання в сучасному світу: законодавство й практика (кримінологічний аналіз). *Кримінальне право та кримінологія, кримінально-виконавче право*. 2019. № 20. С. 151-158.

Чижовська Н.

*студентка юридичного факультету
Західноукраїнського національного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент,
доцент кафедри теорії та історії держави і права ЗУНУ
Кравчук В. М.*

ЕВОЛЮЦІЯ ПРАВ ЖІНОК: ВІХИ БОРОТЬБИ ЗА РІВНОПРАВНІСТЬ

Постановка проблеми. В сучасному праві закріплений принцип поваги до прав і свобод жінки, проте досі жінки в усьому світі відчують прояви дискримінації різного ступеня та потребують захисту своїх прав, незважаючи на положення численних міжнародних актів, де закріплені механізми реалізації й захисту прав жінок. Довгий час традиційні гендерні ролі обмежували жінку як особистість і призводили до нерівності між статями. Зараз же, попри боротьбу із цим стереотипом, актуальність визначеної теми посилюється. Необхідність наукового дослідження теми визначається потребою нового наукового осмислення ролі та місця жінки в історії та сьогоденні, у світі та в Україні.

Стан наукового дослідження теми. Дослідженню прав жінок приділяється увага, зокрема теоретичною основою даної розробки стали праці таких науковців, як: Т. Марценюк, Н. Грицяк, Л. Заблоцька, О. Дашковська, О. Задорожний, О. Уварова, І. Лаврінчук, К. Левченко та ін.

Метою публікації є аналіз змін обсягу прав жінок в історії та висвітлення етапів боротьби жінок за рівноправність.